

„HOZZUK DIVATBA” A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉST!

Dr. Kóródi Mária környezetvédelmi és vízügyi miniszter asszony beszéde

a Fővárosi Állat- és Növénykertben rendezett II. Magyar Zoopedagógiai Konferencián, 2002. augusztus 23-án

Az elmúlt napokban sokat jártam az országot, hiszen miniszterként a vízügyért is felelősséget viselek. Láttam azt a küzdelmet, amelyet ezek folytattak otthonaikért. Láttam az elöntött földeket, az árvíz elől menekülő vadakat, és tudom, hogy mennyire nehéz olyankor cselekedni, ha a baj hirtelen jön.

A fenntartható fejlődés szükségessége

Gátakat nem akkor kell építeni, amikor árad a folyó. Időben kell cselekedni a környezeti ügyekben is, hogy a baj elkerülhető legyen. A Brundtland asszony vezette Környezet és Fejlődés Világbizottság 15 éve így fogalmazott: „...A mai döntéshozók legtöbbször már nem fog élni, amikor bolygónk megéri a savas esők, az általános melegezés, vagy a nagymértékű sivatagosodás és egyes fajok kihalásának súlyos következményeit. A mostani fiatal szavazópolgárok viszont még élni fognak akkor.”

Bizonyos vagyok abban, hogy az emberiségnek megvan a képessége arra, hogy a fejlődést fenntarthatóvá tegye. Biztosítani tudja a jelen igényeit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk lehetőségeit. Ez persze bizonyos korlátozásokat tesz szükségessé. Ám az emberek aligha vállalják a kevesebb kényelmet, a kevesebb természeti erőforrás használatát, ha nem értik meg, hogy az miért szükséges.

A szemléletformálás szerepe döntő

Miniszteri kinevezésem óta célom az, hogy a környezet- és természetvédelem érdekében dolgozó emberekkel közösen próbáljunk megoldásokat találni gondjainkra itt, Magyarországon is. Enélkül minden próbálkozásunk kudarcra van ítélve. A társadalom támogatása, az emberek együttműködése nélkül a legjobb szándékú állami környezetpolitika is légüres térben mozog; csak külső erőszaknak, és nem életjavító közakarattal tűnik. Az emberek figyelmét kora gyerekkoruktól kezdve rá kell irányítani a természetre. Ha már szeretik a világ sokféle szépségét, akkor válhat sajátjukká a környezettel harmonikus egyéni életvitel is. A pedagógusok szerepe ebben a folyamatban felbecsülhetetlen értékű. Egy jó tanár, tanító, óvodónő életpályája során több ezer embert tehet a növények, állatok, a természet, a környezet barátjává.

Őnök jobban tudják nálam, hogy a környezeti szemléletformálás nemcsak az óvodák, iskolák falai között képzelhető el, hanem az iskolán kívül is: erdei iskolákkal, természeti sétákkal, kirándulásokkal, az ifjúságot érintő akciókkal, fórumokkal és egyéb kötetlen szabadidős programokkal. Tárcaink a környezeti nevelést fontos közügynek tartja. A nemzeti parkokban a legszívesebben látott vendégek a gyereksportok, és területi szerveinknek is kiemelt feladata az oktatás és tájékoztatás.

A fenntartható fejlődés gondolatainak és gyakorlatának hazai elterjesztése persze nem egyetlen tárca dolga. Együttműködést kell kialakítunk például az oktatás, a kultúra, a gyermek- és ifjúságügy, a mezőgazdaság, a környezet-egészségügy, a közlekedés vagy az energiazászkodás területén dolgozó szervezetekkel. Az Oktatási Minisztériummal hat évre terjedő együttműködési megállapodást kötünk, hogy a környezeti nevelést közösen erősítsük. A közoktatásra, a szakképzésre és a felsőoktatásra közösen dolgozunk ki nevelési, oktatási, képzési programokat, támogatási lehetőségeket. Több erő és figyelem jut majd mind a nevelőmunka segítésére, és az ezekhez kapcsolódó továbbképzésekre, kiadványokra, rendezvényekre.

Nagyon fontosnak tartom a társadalom különböző szektorai közötti együttműködést is. A civil szervezetek, szakmai műhelyek, intézmények mindig motorjai voltak a környezeti nevelésnek. Például civil kezdeményezésre, a Minisztérium támogatásával készült el a Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia. De örömdetesen hosszú a táborok, zöld rendezvények szervezőinek névsora is. A továbbiakban is számítok munkájukra. Megígérhetem, hogy miniszterségem alatt a környezeti nevelésben részt vevő intézmények és társadalmi szervezetek továbbra is megkapják a tárca szakmai, illetve (a Környezetvédelmi Alap pályázatain át) anyagi támogatását.

Az állatkertek környezeti szemléletformálás bástyái

Az állatkerteket sokáig lebecsülték Kelet-Európában. Pedig az állatkerteken keresztül városi emberek millióihoz lehet a fenntartható fejlődés üzeneteit eljuttatni szerte a világban. Akik állatkertbe jönnek, itt keresik az elvesztett természetet. Ez az érdeklődés jó alapot ad szemléletük formálásához is. Az élő állatok fizikai közelsége nem helyettesíthető könyvekkel, filmekkel, tévéújsorokkal, vagy akár az Internettel.

Magyarországon az állatkerteket több mint hárommillió ember látogatja meg egyetlen év alatt. Ezek az ország legnépszerűbb intézményei, ahová az emberek szívesen mennek, és sok órát töltenek el. Tehát alkalmasak az emberi párbeszédre. Alkalmasak arra, hogy a környezet élő elemeit és rendszereit bemutassák, és megővésükre mozgósítsanak.

Az állatkertek természetvédő szerepe

Ma már nálunk is vannak állatkertek, amelyek a kellemes pihenési, családi szórakozási lehetőségek mellett jelentős tudományos és természetvédő tevékenységet is folytatnak. Örömdetesen például, hogy több magyar állatkert is hozzájárul az állatkertek nemzetközileg koordinált fajmegőrzési programjainak sikereihez.

Hazánk is részese az élővilág változatosságának megőrzésére vonatkozó, úgynevezett Riói, vagy Biodiverzitás-Egyezménynek. Johannesburgban ismét áttekinthetjük a világ vezetőit, hogy az elmúlt tíz esztendőben hová jutottunk. Sajnos, több a kudarc, mint amennyire egy évtizede gondoltunk volna. Gyakoribbak és pusztítóbbak a természeti katasztrófák, nőtt az övönlyuk, sok ezer négyzetkilométernyi eredeti élőhely semmisült meg. Vészesen csökkent a világtengerek halállománya, számos állat- és növényfaj halt ki, és sorolhatnánk a gondokat. Az viszont jó hír, hogy egyes állatfajok épp az állatkertek együttműködése következtében maradtak fenn, illetve kezdenek újra elterjedni eredeti élőhelyükön.

A zoopedagógia szerepe a környezeti nevelésben

A magyar állatkertek már komoly szerepet vállalnak a közoktatás támogatásában. Évente másfélmillió 14 év alatti gyerek fordult meg bennük. Kiállításokat, ismeretterjesztő előadásokat szerveznek, szakköri foglalkozásokat tartanak. A zoopedagógia ma már Magyarországon is felsőoktatási tananyagává lépett elő: egyre több pedagógusképző intézményben avatják be a hallgatókat az állatkertekben igen hatékonyan végezhető környezeti nevelésbe. A zoopedagógia hagyományosan az állatok megismerésére, szeretetére, megbecsülésére, a velük szembeni helyes magatartásra nevelő tevékenység

volt. A mai zoopedagógia az állatkertekben, elsősorban persze élő állatok és növények segítségével folyik. Eközben az egész élővilág, a földi bioszféra, az emberi környezet szeretetére és védelmére nevel. Tehát a korszerű zoopedagógia az emberiség egyedülí útját, a fenntartható fejlődést népszerűsítő tevékenység.

Az állatkertekben folyó nevelés persze nem akarhatja helyettesíteni a valóságos természetben folyó nevelő munkát, mint ahogy a legkiválóbb állatkert sem pótolhatja a természet egyetlen elvesztett darabját sem. De az állatkerteket övező érdeklődés és szeretet, az itt tapasztalható élmények intenzitása, az itt dolgozó szakemberek ismeretei különleges lehetőségeket kínálnak. Az állatkertekben láthatjuk, hallhatjuk, sőt sok esetben tapinthatjuk a természet élő csodáit. A zoopedagógia ilyen értelemben tehát e csodák felmutatása. A hazai állatkertek egyre jobb és modernebb eszközöket használnak a fenntartható fejlődés gondolatának közvetítésére. Elég körbesétálni itt a Városligetben, és megtapasztaljuk a zoopedagógia ravasz fortélyait. Elektromos járművek végzik a szállítást, ökológiai labirintus mutatja be azt, hogyan lehet egyéni életmódunk változtatásával enyhíteni a globális klímaváltozás veszélyeit. Gyönyörű állatokat felvonultató kiállítások szólnak a biodiverzitás megőrzésének fontosságáról. Megnézhetők, hogy hogyan próbálják megmenteni a sérült madarakat a Kert szakemberei. A „Vadőrző” játékban a veszélyeztetett fajokat megőrző munkát ismerhetik meg a gyerekek. És még nem szoltunk az ismeretterjesztő táblák sokaságáról, a természetvédelmi akadályversenyekről, az Őkoszínházról, vagy az éppen látott „Állatok Akcióban” ismeretterjesztő előadásokról. Csupán néhány példát idéztem a sokrétű eszköztárból. Ezekel segítik a gyerekeket a fenntartható fejlődés gondolatára nevelni – ami közös feladatunk.

Ehhez a munkához, a szemléletformáláshoz és a környezettudatos magatartás kialakításához kérem a jelenlévő állatkerti, oktatási, környezet- és természetvédelmi szakemberek együttműködését. Reméljük, hogy közös munkánk eredményeképpen a fenntartható fejlődés eszméje követendő irányzattá, sőt jó értelemben vett divattá válik. Ehhez kívánok Önöknek sok sikert – mostanra pedig hasznos és sikeres tanácskozást.